

LANNOO'S
REISBOEK
EUROPE
TREKKING

Lannoo

LANNOO'S
REISBOEK
EUROPE
TREKKING

Spectaculaire wandelroutes in fascinerende landschappen

Inhoud

NOORD- EN MIDDEN-EUROPA 20

IJsland

Laugavegur 22

Noorwegen

Olavsvegen 28

Zweden

Kungsleden 34

Finland

Karhunkierros Trail 40

Schotland

West Highland Way 46

Wales

Pembrokeshire Coast Path 52

Engeland

Coast to Coast Walk 58

Ierland

Kerry Way 64

Polen en Slowakije

Hoge Tatra 70

Duitsland en Polen

Oostzeekust 76

Duitsland

Rennsteig/Thüringer Woud 82

Westweg/Zwarte Woud 88

Panoramaweg/Altmühltal 94

König-Ludwig-Weg 100

DOOR DE ALPEN 106

Duitsland

Over de Watzmann 108

Duitsland, Oostenrijk en Italië

Droompad München – Venetië 114

Oberstdorf – Meran: Alpencross 122

Oostenrijk

Adlerweg 128

Italië, Slovenië, Oostenrijk, Duitsland, Liechtenstein, Zwitserland, Frankrijk en Monaco

Via Alpina 134

Inhoud

	ZUID-EUROPA	180		
Oostenrijk, Duitsland, Slovenië en Italië	Italië		Portugal	
Alpendoorsteek	Gardameer	182	Madeira	246
Salzburg – Triëst	Cinque Terre	188	Bulgarije	
Zwitserland	Selvaggio Blu/Sardinië	194	Rilagebergte	252
Bärentrek	Frankrijk		Albanië, Kosovo en Montenegro	
Frankrijk, Italië en Zwitserland	Sentier des Douaniers/Bretagne	200	Peaks of the Balkans	258
Tour du Mont Blanc	GR 20/Corsica	206	Griekenland	
Frankrijk en Zwitserland	Spanje		Zagoria-trail	264
Haute Route	Gran Buclé	214		
Italië	Sint-Jacobsroute	220	Register	270
Alta Via's in de Dolomieten	GR 221/Mallorca	228		
Oostenrijk en Slovenië	Gran Canaria	234		
Alpe Adria Trail	Portugal en Spanje			
	Caminho Português	240		

NOORD- EN MIDDEN- EUROPA

Van het IJslandse gebergte tot de Rennsteig in Thüringen, van de oude douaniersroutes in Bretagne tot de Hoge Tatra: de wandelpaden in Noord- en Midden-Europa zijn even gevarieerd als de landschappen. In Scandinavië wacht wandelaars een ongerepte natuur, op de Britse eilanden loodsen de routes hen langs getuigenissen van oude beschavingen en in de Duitse Voor-Alpen strekken zich liefelijke landschappen met sprookjesachtige kastelen uit.

Immens populair zijn de tochten in de Schotse Highlands. Een heerlijk uitzicht vormt de beloning voor de beklimming van de 613 meter hoge Stac Pollaidh (ook Stack Polly genoemd).

IJsland

De Laugavegur naar Landmannalaugar

Wie de Laugavegurtocht wil maken, moet kunnen genieten van het eenvoudige leven. Het is raadzaam een stormvaste tent mee te nemen. Neem ook een extra paar schoenen mee om rivieren te doorwaden, want misschien zult u wel vissen moeten vangen om te overleven. Als beloning wacht u een onvoorstelbaar en buitengewoon gevarieerd natuurlandschap.

INFORMATIE OVER DE ROUTE

Afstand: 80 km

Duur: ca. 6 dagen

Hoogtemeters: 4700

Etappes:

- Skógar – Fimmvörðuháls: 12 km
- Fimmvörðuháls – Þórsmörk: 12 km
- Þórsmörk – Botnar: 17 km
- Botnar – Álftavatn: 16 km
- Álftavatn – Hrafninnusker: 11 km
- Hrafninnusker – Landmannalaugar: 11 km

25 inwoners en een openluchtmuseum: het IJslandse plaatsje Skógar, de vertrekplaats van deze tocht, oogt niet direct spectaculair. Maar dat zal gauw veranderen, want de Laugavegur

– wat niets anders betekent dan ‘warmebronnenweg’ – is het bekendste langeafstandspad van IJsland, een echte klassieker, en dat heeft zo zijn reden: u maakt kennis met nagenoeg het hele spectrum van IJslandse oerlandschappen. Daarom alleen al zijn de hutten, die telkens op een afstand van een dagetappe van elkaar werden gebouwd, tijdens de zomer meestal volgeboekt. Het pad is uitstekend gemarkeerd met houten paaltjes. Het is daarom alleen bij slecht weer mogelijk om in dit ongeloflijke natuurlandschap te verdwalen.

Het eerste stuk van de route valt niet te onderschatten. Daarom is het na afloop van deze eerste etappe wellicht geruststellend om te weten dat dit meteen een van de zwaarste etappes was en dat u de steilste beklimmingen nu reeds achter de rug hebt. Na 12 kilometer staan per slot van rekening reeds 1000 hoogtemeters op de teller. Aan het begin van de route loopt u via verschillende trappen omhoog, maar het uitzicht op de diepe canyons

en de talrijke watervallen doet u de inspanningen gauw weer vergeten. Na elke hoogtemeter wordt de vegetatie schraler; de ondergrond bestaat vooral uit keien, ste-

nen en sneeuwresten. Het eerste onderkomen is meteen een highlight: de Fimmvörðuháls-hut op de top van een bergkam valt op door zijn geëxponeerde ligging. In tegenstelling tot de hutten in de Alpen worden de meeste hutten hier niet uitgebaat. Een uitzondering vormen de hutten in Langidalur (Pórsmörk) en in Landmannalaugar. Daar kunt u eten en drinken kopen, maar het erg beperkte aanbod maakt het niet mogelijk om voor de hele tocht voldoende voorraad in te slaan. Het is daarom noodzakelijk genoeg eten en drinken mee te brengen. Ook de keukenuitrusting in de hutten is, met uitzondering van enkele kookplaten op gas, vaak rudimentair. Daaraan ziet u dat de Laugavegur een route is voor individualisten, voor wie graag terugkeert naar de essentie van de dingen. Toiletten en warme douches zijn echter overal aanwezig.

Spectaculair is ook de tweede dagetappe, tussen Fimmvörðuháls en Pórsmörk. De 12 kilometer lange etappe voert u langs de gletsjers

Eyjafjallajökull en Mýrdalsjökull naar een gletsjermeer, waarvan de aanblik met de juiste lichtinval gewoonweg overweldigend is. De afdaling naar de groene vallei van Pórsmörk is vooral lastig als het geregend heeft, omdat de paden dan glad zijn. In de vallei van de Krossa moeten wandelaars de verleiding weerstaan om de rivier over te steken, een voetgan-

gersbrug in de buurt van de hut Langidalur maakt het mogelijk om zonder gevaar aan de overkant te komen.

Eerst lopen de wandelaars voorbij de Mýrdalsjökull (helemaal boven) en langs een van de Fimmvörðuháls-hutten (boven).

Tussen Þórsmörk en Botnar ondergaat het landschap weer een enorme verandering. Zodra het bergop begint te gaan, verdwijnen het groen aan de rand van de weg en de vele bloemenweiden. Er ontrolt zich een indrukwekkend vulkaanlandschap en al gauw moet u een geschikte plek zoeken om kleine rivieren en beekjes te doorwaden. Aangezien het water, zoals de ervaring leert, nog veel kouder is dan verwacht, is dit niet al te leuk. Wie 's avonds de hut Emstrur-Botnar bereikt, is meestal blij als er nog een plaatsje vrij is. Want aangezien u vaak het water hebt moeten doorwaden, zijn uw kleren waarschijnlijk niet droog gebleven. En alleen doorwinterde trekkers zetten met plezier hun tent op en rollen hun slaapzak uit met natte kleren aan.

Tijdens de vierde etappe, tussen Botnar en Álftavatn, krijgen we na wat klimmen een woest landschap met zwart lavazand te zien, bezaaid met heldere, grote stenen die het panorama een surrealistische aanblik bezorgen. Als u pech hebt, waait het fel en hebt u zelfs een beschermende bril en een stofmasker nodig, anders wordt het een bijzonder onaangename onderneming. Een rivier en twee voordeden verder duikt de moderne Álftavatn-hut op. Beklimmingen en afdalingen kenmerken deze wandeltocht. Vooral tussen Álftavatn en Hrafninnusker krijgt men het IJsland te zien waarvan de meeste wandelaars hadden gedroomd. Na het aanbreken van de dag zijn de dampende en naar zwavel ruikende hete bronnen overal te zien. Het panorama is werkelijk overweldigend. In de loop van de vijfde dag bereikt u op een hoogte van 1027 meter het

Het meest fascinerende van deze wandeltocht is de grote verscheidenheid aan landschappen: met sneeuw, as of mos bedekte bergen (kleine foto's), groene heuvels voor grijze lavavelden of een besneeuwde Tindfjallajökull achter een roodachtig ryolietgesteente (grote foto's).

hoogste punt van de Laugavegur. Voor wie maar niet genoeg kan krijgen van de gevarieerde visuele indrukken is een bezoek aan de ijsgrot de moeite waard.

Uit de turkooizen plassen blubberen de luchtbellen naar boven, de aarde borrelt en dampet en met wat geluk spuiten hier en daar kleine fontein water in de lucht. Het geothermische gebied Stórhver, het eindpunt van deze langeafstandswandeling, heeft zijn bezoekers altijd al weten te fascineren, en voor fotografen is dit al helemaal een droom. En alsof dit alles nog niet genoeg is, loopt het pad net voor het eind van de zesde etappe nog door een gestolde lavastroom.

Een beloning hebt u nu wel verdiend: vrijwel niemand zegt na een tocht als deze nee tegen een bad in de warme bronnen van Landmannalaugar.

Skógafoss

Tijdens de eerste dag van de trektocht loont het de moeite een uitstapje te maken naar de Skógafoss, een door de rivier de Skóga gevormde waterval tussen de gletsjers Eyjafjallajökull en Mýrdalsjökull. De wandelroute loopt langs de oostzijde van de indrukwekkende waterval. Over een breedte van 25 meter stort het water 60 meter naar beneden. Verder stroomopwaarts vormt de rivier nog een twintigtal andere waterfallen.

Volgens een legende verborg Prasi Þórólfsón, een van de kolonisten van IJsland, een kist vol goud in een holte achter de Skógafoss. Een jongen vond de kist, maar kreeg alleen het handvat te pakken, alvorens de kist hem ontglipte en in het water verdween. Het handvat is tegenwoordig te zien in het nabijgelegen volksmuseum van Skógar. Dit bijzonder interessante museum is het levenswerk van één man: Þórður Tómasson. Hij bracht niet alleen oude turfhuizen, een schooltje en een kerkje naar Skógar en richtte die ook in, maar hij stond ook ontelbare gebruiksvoorwerpen af aan het museum.

Met een enorme kracht storten de watermassa's van de Skógafoss, een van de mooiste waterfallen van IJsland, naar beneden (boven).

Stakkholtsgjá

Tijdens de tweede etappe maakt u in het IJslandse hoogland, niet ver van de gekloofde bergrug Þórsmörk, kennis met de Stakkholtsgjá. Het is een betoverende plek die garant staat voor avontuur. Aan beide zijden van de 100 meter diepe rotskloof rijzen met mos begroeide rotswanden op. Smalle, borrelende beekjes, die uw pad steeds weer kruisen, doorsnijden de bodem van de kloof. Ook bovenaan komt water in de kloof terecht, het druppelt langs de rots naar beneden en zorgt zo voor een vochtig microklimaat. De canyon graaft zich tot 2 kilometer landinwaarts een weg en wordt steeds smaller. Op het pad en in de beekjes stapelen de rotsblokken zich op, het gesteente wordt massiever en de route lastiger. Het ruisen van de beekjes wordt al een tijdje overstemd door het geklater van een waterval aan het eind van de kloof. Langs verschillende vooruitstekende rotsen stort het water naar beneden op de bodem van de kloof en komt het terecht in een uitgesleten kolk-gat.

De grotwaterval in de Stakkholtsgjá (boven) is een absolute blikvanger. Al even indrukwekkend zijn de steile rotswanden en de diepe kloven van de canyon.

Eyjafjallajökull & Mýrdalsjökull

De tweede dagetappe belooft nog meer spectaculaire natuur, want ze loopt langs twee gletsjers en vulkanen. Onder de op vijf na grootste gletsjer van IJsland ligt de gelijknamige vulkaan. Hij is reeds te zien vanaf de *hringvegur*, de ringweg rond IJsland. Hoewel de Eyjafjallajökull volgens vulkanologen een ongeveer 800.000 jaar oude uitbarstingsgeschiedenis heeft, behoort hij niet tot de actiefste en gevaarlijkste vulkanen van IJsland. Sinds het land bewoond is, is de vulkaan nog maar vier keer uitgebarsten, voor het laatst in maart en april 2010.

De Mýrdalsjökull is een heel ander verhaal. Onder zijn brede kap verbergt zich een van de

actiefste IJslandse vulkanen: de Katla. De krater van deze vulkaan is volledig gevuld met gletsjerijs. Een vulkaanuitbarsting kan tot een gletsjerdoorbraak leiden, wanneer grote hoeveelheden smeltwater de vlakte in stromen. Vóór de aanleg van de ringweg moesten reizigers de vele rivieren van de Mýrdalsandurvlaakte oversteken, wat enkele dagen in beslag

kon nemen en bovendien een gevaarlijke onderneming was vanwege vloedstromen die plots konden optreden.

De Mýrdalsjökull vormt fantastische ijsstructuren (grote foto). Tussen Eyjafjallajökull en Mýrdalsjökull spuiten lavafonteynen de lucht in (kleine foto).

INFORMATIE OVER DE TOCHT

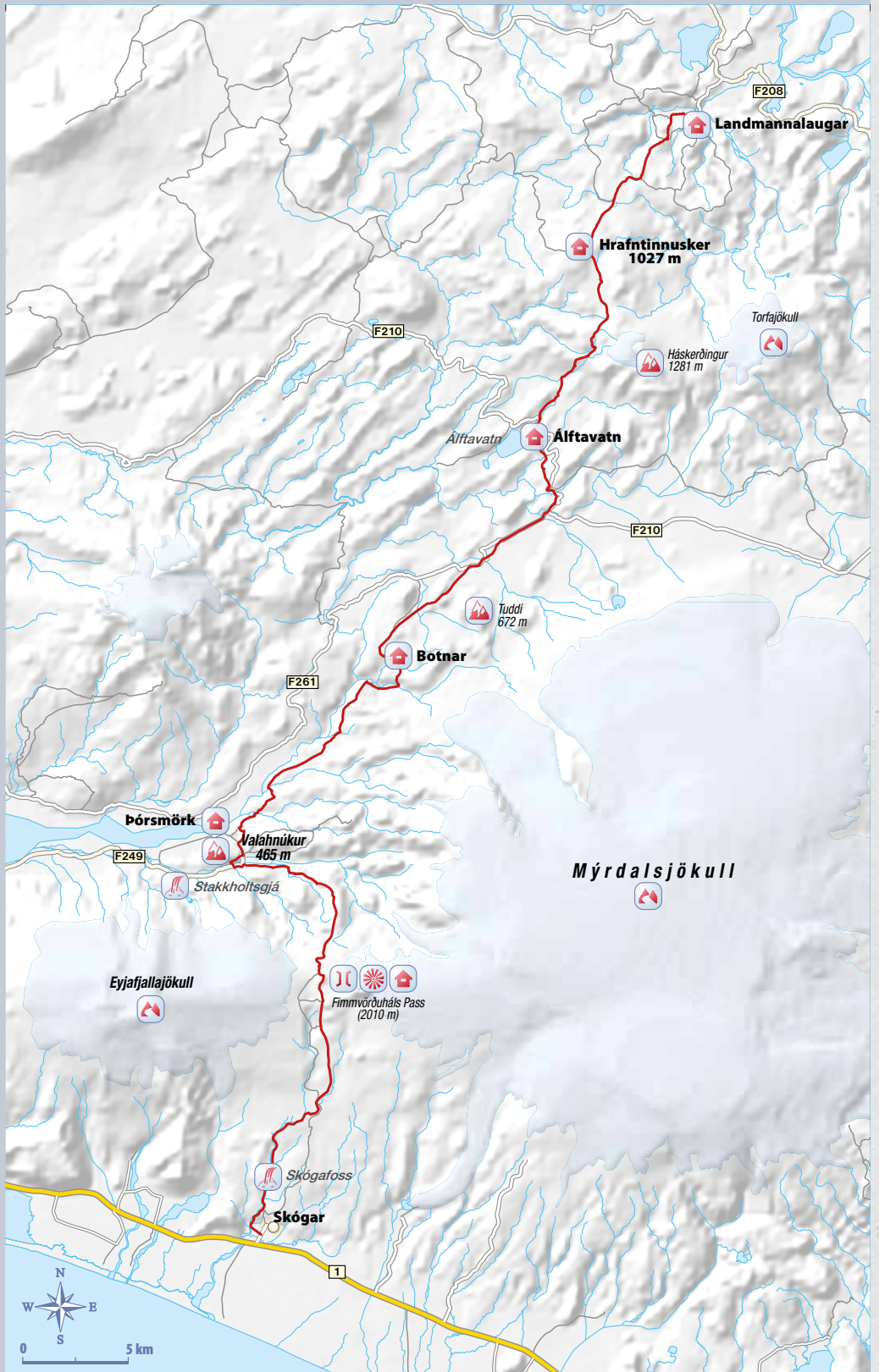
Heen- en terugreis: de meeste wandelaars reizen met het vliegtuig naar IJsland. De nationale luchtvaartmaatschappij Icelandair vliegt dagelijks vanaf Amsterdam en Brussel naar Reykjavik. Een bus verbindt de luchthaven Keflavik met het 40 kilometer verderop gelegen Reykjavik. De veerboot 'Norröna' van de Faeröerse rederij Smyril Line (www.smyrilline.nl) vaart vanaf de Deense havenstad Hirtshals naar het IJslandse Seyðisfjörður. In het zomerseizoen kunt u tijdens de heen- of terugreis een tussenstop van twee tot drie dagen maken op de Faeröer-eilanden, waardoor u vier tot vijf dagen onderweg bent in plaats van twee tot drie dagen. In IJsland rijdt dagelijks een bus van Reykjavik en Egilsstaðir naar Skógar. In het zomerseizoen rijden dagelijks bussen van Landmannalaugar naar Reykjavik en Höfn.

Beste reisperiode: in de winter is de tocht alleen aan te bevelen aan door de wol geverfde wandelaars. De beste periode voor de Laugavegur is tijdens de maanden juli en augustus, want in september is al het eerste winterweer mogelijk.

Zwaarte en vereisten: de Laugavegur is een zware tocht die u niet mag onderschatten. In de eerste plaats moeten wandelaars behalve een paar stevige wandelschoenen een extra paar schoenen meebrengen om rivieren te doorwaden. Regenkledij van uitstekende kwaliteit, een warme slaapzak, een kompas, telescoopstokken, een mat, een lichte tent, thermohandschoenen en dikke mutsen zijn onontbeerlijk.

Eet- en slaappelegenheid: u kunt overnachten in hutten of in een eigen tent. Zonder reservering bent u niet zeker van een slaappleats (circa € 55).

Niet te missen: trek 1 of 2 dagen uit voor Reykjavik en ga met de lift tot boven in de toren van de Hallgrímskirkja!

Noorwegen

Olavsvegen: de heilige weg van Noorwegen

Ooit was hij zo'n beetje de Sint-Jacobsroute van het noorden: tijdens de middeleeuwen was de Olavsvegen de belangrijkste pelgrimsroute van Scandinavië. Hij loopt door een wondermooi landschap van Oslo naar Trondheim en telt 643 kilometer.
Perfect om Noorwegen echt goed te leren kennen.

INFORMATIE OVER DE ROUTE

Afstand: 643 km

Duur: 30 dagen

Hoogtemeters: 13.058

Etappes:

- Oslo – Skjetten: 18 km
- Skjetten – Gardermoen: 35 km
- Gardermoen – Eidvoll: 26 km
- Eidvoll – Hestnes: 31 km
- Hestnes – Hamar: 31 km
- Hamar – Rudshøgda: 30 km
- Rudshøgda – Lillehammer: 37 km
- Lillehammer – Skåe i Øyer: 25 km
- Skåe i Øyer – Fåvang: 31 km
- Fåvang – Sør-Fron: 28 km
- Sør-Fron – Kvam: 21 km
- Kvam – Otta: 22 km
- Otta – Vollheim: 25 km
- Vollheim – Dombås: 28 km
- Dombås – Hjerkin: 24 km
- Hjerkin – Oppdal: 24 km
- Oppdal – Rennebu: 29 km
- Rennebu – Tverdal: 28 km
- Tverdal – Løkken Verk: 24 km
- Løkken Verk – Skaun: 28 km
- Skaun – Trondheim: 27 km

'Die rugzak is te zwaar.' Hoeveel hikers zouden dat al niet hebben gezocht? Wie aan de Olavsvegen in Oslo begint, zal die zucht vaak horen. Vooral onervaren pelgrims denken voor hun

vertrek maar beter goed na over de bagage. Opdat zowel beginners als gevorderden de tocht zo goed mogelijk zouden verteren en volhouden, hebben de Noren in een kerkje bij

een geofefende wandelaar. De Gudbrandsdalsweg was in de middeleeuwen immers de hoofdverkeersader naar Nidaros en toentertijd de langste pelgrimsweg van Noorwegen. Hij vertrekt een beetje onopvallend in het centrum van Oslo, zodat u de eerste dag vooral bezig bent met in de wirwar en drukte van de hoofdstad de juiste weg te vinden. Waarschijnlijk voelen veel pelgrims zich een vreemde eend in de bijt tussen al die auto's, bussen, vrachtwagens en het verkeerslawaaï. In alle drukte is het moeilijk te geloven, maar toch wachten buiten de stad natuur, eenzaamheid en authenticiteit.

de kathedraal van Oslo een pelgrimscentrum ingericht. Daar krijgen wandelaars nuttige tips en routebeschrijvingen mee voor ze aan hun spirituele reis beginnen. Want zo'n reis wordt het: bijna niemand is innerlijk nog dezelfde wanneer hij na honderden kilometers te voet in Trondheim aankomt.

Getrainde wandelaars leggen het traject in één keer af, maar niet iedereen heeft voldoende vakantiedagen of tijd voor dat trekkersavontuur. Sommige hikkers splitsen de route op in meerdere delen en leggen die dan in twee of drie vakanties af. Want het hele traject van 32 etappes vergt minstens een maand – voor

Zacht glooiende hellingen typeren het Gudbrandsdal, een van de hoogtepunten op de route (boven). In het Dovregebied loopt de pelgrimsroute langs stenen markeringen door verlaten terrein (links en linkerpagina).

In de stadswijk Gamlebyen in Oslo moet de bedevaartganger een keuze maken: rechts of links? De Mjøsa, het grootste meer van Noorwegen, zadelt de pelgrim al meteen met een dilemma op, want daar splitst de pelgrimsroute zich. U kunt het meer langs de westelijke of de oostelijke kant ronden. De westelijke route loopt dicht langs het water, de oostelijke trekt door leuke dorpjes en heuvelachtig gebied. Het hoogtepunt op dat traject zijn de middeleeuwse kerkruïnes bij Domkirkeodden. Wie toch nog een blik wil werpen op de westelijke kant van het meer kan de oversteek maken met de stoomboot MS Skibladner – maar wel alleen 's zomers.

Welke oever u ook kiest, beide wegen komen in Lillehammer opnieuw samen. Vanaf daar loopt het traject door een landschap dat recht uit een prentenboek lijkt te komen. In het Gudbrandsdal typeren bergdorpjes, dichte bossen en eenzame boerderijen de route. Zeker voor wie alleen op stap is, kan de stilte wegen en klinken de gedachten die door het hoofd spoken des te luider. Aan de rand van de weg zijn Vikinggraven te zien, ruïnes van oude gebouwen en kerken. Bezienswaardig is vooral de staafkerk Ringebu uit 1220, een van de grootste staafkerken van Noorwegen.

Voorals tussen Fåvang en Rennebu vergt het tot 1700 meter hoge, steile traject heel wat inspanning van de wandelaar. Juist daarom is het belangrijk dat pelgrims en hikers voor dit deel voldoende tijd voorzien. Overigens duikt u hier de wereld van de Noorse sagen in. Kijk vooral uit naar trollen: op de Dovrefjell zou namelijk de trollenkoning Dovregubben wonen. Als huldeblijk – en om de trollenkoning gunstig te stemmen – bouwen wandelaars torentjes van losliggende stenen. Wie zijn weg zonder dat eerbetoon voortzet, riskeert volgens de sage door de koning te worden bekogeld met rotsblokken.

Wie geen trollen bespeurt, zal in elk geval getraakteerd worden op rendieren en elanden. Of toch op zijn minst op hun sporen en uitwerp-

selen. De dieren zijn talrijk in deze streek, waar ook nog bruine beren leven. De bossen worden lichter en minder dicht, berken zorgen met hun zwart-witte stam voor een typisch schaduwspeel. Veengrond en moerassen kenmerken het landschap, dat de hiker hier en daar voor verrassingen stelt: zo moet u zich op de rivier de Gaula door de veerman laten overzetten met een houten bootje.

We zijn bijna aanbeld bij de laatste etappe en dat is te merken aan de vele pelgrims. Hun en onze bestemming is de kathedraal met torentjes in Trondheim. Na al die tijd in de natuur lijkt het godshuis, waar koningen worden gekroond en dat de bijnaam 'hart van Noorwegen' kreeg, nog voorname. Dat geldt eveneens voor het luisterrijke interieur. De Nidaroskathedraal dateert van 1152 en is het nationale heiligdom van Noorwegen. Ze is tevens de bekroning van de lange bedevaart waarbij het bereiken van de eindbestemming minder een doel is dan de zoektocht naar zichzelf.

Foto's rechts: het 365 km² grote Mjøsa (boven) is het grootste meer van Noorwegen. De donkerrode bogen op de brug Gamle Bybroen in Trondheim wedijveren met de kleurrijke pakhuizen links en rechts ervan (onder).

Koning Olav I Tryggvason

In de tijd dat de Vikingen de Europese kusten onveilig maakten, zag koningszoon Olaf het levenslicht. Hij werd in 995 geboren op de Oslofjord en ging vanaf zijn twaalfde met de piraten op tocht. Hij brandschatte en overviel kuststeden. Zo was hij ook van de partij toen de London Bridge in vlammen opging. Olaf verbleef enkele maanden in Normandië, waar hij zich christelijk liet dopen. Bij zijn terugkeer naar Noorwegen verenigde hij het tot dan in kleine gebieden opgesplitste koninkrijk tot één christelijk rijk met zichzelf aan het hoofd. Hij bouwde kerken en voerde de doop in. Hij had echter veel tegenstanders en moest vijftien jaar later het land ontvluchten. Toen hij na twee jaar ballingschap in Kiev terugkeerde naar zijn vaderland, eindigde zijn reis bij de Slag bij Stiklestad. Aan Olaf werden veel wonderen toegedicht, zodat hij heilig werd verklaard.

Het christelijke leger onder aanvoering van Olaf streed in 1030 tegen het leger van de heidense stamvorsten. De later heilig verklaarde Olaf sneuvelde in de Slag bij Stiklestad.

Raderstoomboot Skibladner

Hij spettert en spat. Regelmatig kletst een hoop water naar beneden. Altijd maar weer. Het geluid is typisch voor een raderstoomboot en vergezelt wandelaars die besloten hebben het reusachtige Mjøsameer niet te ronden maar over te steken. Een goede keuze, want zo komen ze aan boord van de oudste nog operationele raderstoomboot ter wereld. De Skibladner is een beschermd monument en werd in 1856 ter plekke geassembleerd. Zijn leeftijd van ruim 160 jaar belet hem niet om in de zomer het scheepvaartverkeer tussen Lillehammer en Eidsvoll voor zijn rekening te nemen. Toch nog twaalf knopen ofwel een snelheid van ongeveer 22 kilometer per uur haalt de bejaarde boot met zijn historische stoommotor. Het meer oversteken kost hem twee dagen. De naam is een verwijzing naar het schip Skiðblaðnir van de god Freyr uit de Noordse mythologie.

De Skibladner vaart van eind juni tot half augustus. Tot voor kort diende het schip het hele jaar door als transportmiddel en verkortte zo de reistijd van Oslo naar Lillehammer en verder naar het Gudbrandsdal.

Staaferken

De staaferken zijn het belangrijkste culturele erfgoed van Noorwegen uit de tijd van de kerstening. Terwijl in grote steden stenen kerken werden opgericht, werden sinds koning Olaf de Heilige († 1030) op het platteland ongeveer duizend staaferken gebouwd. De meeste werden na de reformatie gesloopt of als bezienswaardigheid naar een andere locatie verhuisd – zoals de staaferk van Vang (sinds 1844 in Karpacz in Neder-Silezië in het Reuzengebergte) of de staaferk van Garmo (waar Knut Hamsun werd gedoopt, nu te bewonderen in het openluchtmuseum Maihaugen in Lillehammer). In Noorwegen zelf bleef

amper een veertigtal kerken bewaard, de meeste daarvan in Vestlandet. Hun naam danken de kerken met een of drie schepen aan de loodrechte palen (staven) die het getrapte dak ondersteunen. De buitenwanden worden gevormd door houten planken die in een raam zijn gevat. De 'staven' worden vaak met scheepsmasten geassocieerd, maar of ze nu

daarop zijn geïnspireerd dan wel op de architectuur van de Noordse koningshallen, is onduidelijk.

Fraaie voorbeelden van de staaferk-architectuur zijn de kerken Heddal in de Telemark (grote foto) en Borgund in Lærdal (kleine foto's).

INFORMATIE OVER DE TOCHT

Heen- en terugreis: veel luchtvaartmaatschappijen vliegen op Oslo. Vanuit Trondheim keert u ofwel met de trein ofwel met een *open jaw ticket* terug.

Eet- en slaapgelegenheid: een goed netwerk van hotels en pelgrimsherbergen ligt op de route. Omdat de trail in de zomermaanden populair is, is het wenselijk te reserveren. Proviand is onderweg geen probleem. Water kunt u uit de rivier of aan een waterval bijvullen (informeer vooraf bij het pelgrimscentrum: www.pilegrimsleden.no) en zelfs in de meest afgelegen valleien bereidt men op de boerderijen een maaltijd voor de gasten.

Beste reisperiode: mei tot september zijn de beste maanden voor de trekking. Niet zozeer omwille van het weer, maar vooral omwille van

de langere dagen. Het weer vertoont Scandinavische trekken, u moet altijd rekening houden met koude en regen.

Tips: wie de weg te lang vindt om te voet te doen, kan deze zowel met het openbaar vervoer inkorten als met de fiets afleggen.

Niet te missen: hebt u in Trondheim nog tijd over, sloop dan in op een van de boten van de Hurtigruten en verken de fjordenkust richting Bergen of Kirkenes.

Eindbestemming van de bedevaartstocht: de imposante Nidaroskathedraal in Trondheim (boven).

